

ผลการศึกษาความเป็นพิษของพืช 13 ต้น ที่เป็นพืชอยู่ในบัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย

จากรายชื่อพืชในบัญชีดังกล่าว สามารถจำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 เป็นอาหารและยารับประทาน ได้แก่ ขมิ้น ขิง ข่า คื่นไฉ่ พริก ชุมเห็ดเทศ และสะเดา

กลุ่มที่ 2 เป็นพืชสมุนไพรที่ใช้เป็นภายนอก ไม่รับประทานได้แก่ ดาวเรือง ตะไคร้หอม หนอนตายหยาก กากเมล็ดชา และสาบเสือ

กลุ่มที่ 3 เป็นพืชที่ความเป็นพิษสูง ได้แก่ ดอกดังหัวขวาน

ข้อมูลต่อไปนี้ สรุปจากข้อมูลและการทดสอบความเป็นพิษที่ได้จากการวิจัยที่มีการตีพิมพ์แล้ว หากต้องการรายละเอียดเพิ่มเติม โปรดติดตามได้ใน (1) ฐานข้อมูลสมุนไพรสารานุกรมสมุนไพร (2) ฐานข้อมูลพืชสมุนไพรที่มีการใช้ของผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ (3) และฐานข้อมูลพืชพิษ ในเว็บไซต์ของสำนักงานข้อมูลสมุนไพร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล หรือติดต่อโดยตรงที่ 02-354-4327

รายชื่อพืช	ข้อมูลความเป็นพิษจากรายงานการวิจัย
กลุ่มที่ 1 เป็นอาหารและยารับประทาน	
1. ขมิ้น	ขมิ้น(ขมิ้นชัน)ไม่ทำให้เกิดพิษในสัตว์ทดลอง และยังไม่มีรายงานความเป็นพิษในคน (1)
2. ขิง	การบริโภคขิงเป็นอาหาร มักใช้ในรูปของขิงสด และในปริมาณปกติที่รับประทานหรือปรุงอาหาร มีความปลอดภัย มีการทดลองความเป็นพิษ โดยป้อนให้หนูถีบจักรพบว่าขนาดของขิงที่จะทำให้เกิดพิษในสัตว์ทดลองต้องใช้ปริมาณค่อนข้างมาก (3 ก./กก.) รายงานความเป็นพิษของขิงส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของสารสกัด (1)
3. ข่า	การบริโภคข่าเป็นอาหาร มักใช้ในรูปของข่าสดหรือเป็นส่วนประกอบเพียงเล็กน้อยซึ่งมีความปลอดภัย มีการทดลองความเป็นพิษ โดยให้สัตว์ทดลองกินสารสกัด 50% เอทานอลจากเหง้าข่าเป็นระยะเวลาสั้นๆ ไม่พบรายงานความเป็นพิษ แต่หากให้สัตว์ทดลองกินสารสกัดเหง้าข่าด้วยเอทานอลติดต่อกันทุกวันเป็นเวลานาน (3เดือน) พบว่าสัตว์ทดลองตาย 15% (1)
4. คื่นไฉ่	การบริโภคคื่นไฉ่สดเป็นอาหารในปริมาณปกติ ซึ่งเป็นส่วนประกอบเพียงเล็กน้อย มีความปลอดภัย จากข้อมูลและการทดสอบความเป็นพิษ โดยฉีดสารสกัดของคื่นไฉ่เข้าที่ช่องท้องของหนูขาว สรุปได้ว่าปริมาณที่ทำให้เกิดพิษในสัตว์ทดลองค่อนข้างมากกว่าขนาดที่คนบริโภค (>3 ก./กก.) และในรายงานของสารสกัดอื่นๆ ยังไม่พบความเป็นพิษ (2)
5. พริก	จากข้อมูลและการทดสอบความเป็นพิษของพริก สรุปได้ว่าขนาดของสาร capsaicin (สารบริสุทธิ์ที่สกัดจากพริก) ที่ทำให้สัตว์ทดลองตายครั้งหนึ่ง คือ 97 – 161 มก./กก. ซึ่งจากรายงานการวิจัยพบว่าพริกชี้หนู มีปริมาณ capsaicin 0.47-0.79% ต่อน้ำหนักแห้ง และพริกหยวกมีปริมาณ capsaicin 0.00-0.53% ต่อน้ำหนักแห้ง ซึ่งเทียบเท่ากับการที่สัตว์ทดลองกินพริกชี้หนูแห้งหรือพริกหยวกแห้งมากกว่า 20 ก. ต่อน้ำหนักตัว 1 กก. จึงจะเกิดพิษ (ปริมาณความชื้นของพริกชี้หนู ~90% ซึ่งเทียบเท่ากับการที่คนต้องรับประทานพริกชี้หนูสดในขนาด 200 ก. (2 ชีด) ในครั้งเดียว จึงจะเกิดพิษ) การป้อนสารสกัดน้ำให้สัตว์ทดลองไม่พบความเป็นพิษ แต่ในการป้อนปริมาณมากๆ เป็นเวลานาน ทำให้สัตว์ทดลองมีอาการการเจริญเติบโตลดลง อัตราการกินอาหารเพิ่มขึ้น การทดสอบในคนพบว่า การสัมผัสโดยตรง ทำให้เกิดความระคายเคือง ทำให้ตาไหม้และแดง เกิดรอยถลอกที่กระจกตา
6. ชุมเห็ดเทศ	ชาขิงใบแห้งชุมเห็ดเทศมีสรรพคุณเป็นยาระบายชนิดเพิ่มการบีบตัวของลำไส้ใหญ่ ไม่พบความเป็นพิษ โดยการป้อนและฉีดสารสกัดของชุมเห็ดเทศที่ขนาดสูง เข้าทางช่องท้องสัตว์ทดลอง และยังไม่มีรายงานความเป็นพิษในคน (1)

7. สะเดา	การบริโภคใบสะเดาจะให้ส่วนใบอ่อน ยอด และดอก ซึ่งไม่มีรายงานความเป็นพิษ นับเป็นอาหารที่มีความปลอดภัย มีการวิจัยพบว่าใบของสะเดาไม่มีความเป็นพิษเมื่อป้อนให้สัตว์ทดลอง แต่เมื่อฉีดสารสกัดจากส่วนใบของสะเดาเข้าช่องท้องของหนูถีบจักร ทำให้สัตว์ทดลองตายได้ และมีรายงานความเป็นพิษจากการบริโภคน้ำมันจากเมล็ดสะเดาทั้งในสัตว์ทดลองและในคน พบว่าสามารถทำให้สัตว์ทดลองตายได้ (2)
กลุ่มที่ 2 เป็นพืชสมุนไพรที่ใช้เป็นภายนอก ไม่รับประทาน	
8. กากเมล็ดชา	จากข้อมูลและการทดสอบความเป็นพิษของกากเมล็ดชา สรุปได้ว่า ขนาดของสาร Ryokucha saponin ในเมล็ดชาที่จะทำให้เกิดพิษในสัตว์ทดลองคือ 500 มก./กก. แต่ยังไม่มีความเป็นพิษในคน เพราะไม่มีใช้กากเมล็ดชาเป็นอาหารหรือยา (2)
9. ตะไคร้หอม	มีการใช้ตะไคร้หอมเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ภายนอกเพื่อไล่ยุงและแมลง ซึ่งยังไม่มีความเป็นพิษไม่นำมารับประทานเพราะมีกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ จึงมีรายงานความเป็นพิษของตะไคร้หอมในการบริโภคค่อนข้างน้อย และยังไม่มีความเป็นพิษในคน และด้วยวิธีฉีดให้สัตว์ทดลอง พบความเป็นพิษน้อยมาก (1)
10. ดาวเรือง	มีการใช้สารสกัดกลีบดาวเรืองเป็นเครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์ใช้ภายนอก และยังไม่มีความเป็นพิษในคน โดยส่วนใหญ่แล้วจะใช้ดอกดาวเรืองในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ เช่น ช่วยเพิ่มสีของไขแดงในไข่ไก่ ซึ่งยังไม่มีความเป็นพิษ
11. สาบเสือ	สาบเสือเป็นวัชพืช ในชนบทยังคงมีการใช้ใบสาบเสือสดห้ามเลือด ไม่ใช้รับประทาน มีรายงานความเป็นพิษของสาบเสือก่อนข้างน้อย และยังไม่มีความเป็นพิษในคน
12. หนอนตายหยาก	ไม่ใช้รากหนอนตายหยากเป็นอาหาร ภูมิปัญญาไทยใช้รากวางบนปากไหน้ำปลาเพื่อกำจัดไข่หนอนที่ติดมากับแมลงวันไม่ให้ลงไปปนเปื้อนในการหมักน้ำปลาจากข้อมูลและการทดสอบความเป็นพิษของรากหนอนตายหยาก สรุปได้ว่า สารสกัดจากรากของหนอนตายหยากทำให้สัตว์ทดลองตาย แต่มีรายงานการศึกษาความเป็นพิษค่อนข้างน้อย และยังไม่มีความเป็นพิษในคน
กลุ่มที่ 3 เป็นพืชที่ความเป็นพิษสูง	
13. ดอกดีงหัวขวาน	หัวดอกดีงหัวขวานเป็นสมุนไพรชนิดเดียวในรายการนี้ที่มีความเป็นพิษ หากรับประทานเข้าไปสามารถทำให้เสียชีวิตได้ สารที่ทำให้เกิดพิษ คือ colchicines ขนาดที่ทำให้เกิดพิษจะต่ำมาก คือมีรายงานการรับประทานสารดังกล่าวในขนาด 7 -11 มก. แล้วทำให้เสียชีวิต (3)